

عوامل مؤثر روی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری از دیدگاه دانشجویان و دانش‌آموختگان

طاهر عزیزی خالخیلی* و ابوطالب حسین پور^۱

(دریافت: ۹۴/۹/۲۸؛ پذیرش: ۹۵/۴/۲)

چکیده

آموزش به‌طور کلی و آموزش عالی به شکل برجسته‌تر در توسعه جامعه در ابعاد مختلف نقش بسزایی ایفا می‌نماید. بدون تردید یکی از عوامل تعیین‌کننده در موفقیت و اثربخشی نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها، اعضای هیأت علمی آن می‌باشند. ارزشیابی مستمر از کیفیت کار اعضای هیأت علمی باعث حفظ انگیزه و رفع کاستی‌ها خواهد شد. این مطالعه با هدف بررسی عوامل مؤثر روی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری از دیدگاه دانشجویان و دانش‌آموختگان طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۸ انجام گردید. این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی است و داده‌ها با استفاده از روش پیمایش جمع‌آوری شد. تمام ۱۰۹ عضو هیأت علمی تمام وقت دانشگاه در این بازه زمانی، در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه‌های استاندارد دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه بود که روایی و پایایی آن قبلاً تأیید شده است. بررسی طولی نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر نشان داد بین کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی در ده نیمسال مورد بررسی از نظر دانشجویان اختلاف معنی‌داری وجود داشت و به‌طور کلی تغییرات دارای روند صعودی بود. همچنین بر اساس نتایج آزمون رگرسیون متغیرهای مرتبه علمی، تعداد کل مقالات و سن، بیشترین تأثیر را در پیش‌بینی نمرات ارزیابی دریافتی اعضای هیأت علمی از دانشجویان داشتند و متغیرهای مرتبه علمی، تعداد دروس تدریس شده و تجربه کار، بیشترین تأثیر را در پیش‌بینی نمرات ارزیابی دریافتی اعضای هیأت علمی از دانش‌آموختگان داشتند.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی، اعضای هیأت علمی، کیفیت تدریس، دانشجویان

^۱ - استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری
* - مسئول مکاتبات، پست الکترونیک: azizi.taher@gmail.com

آموزش از ارکان اساسی و حیاتی فعالیت‌های اجتماعی است و توسعه و پیشرفت در ابعاد مختلف وابسته به آموزش و متناسب با اهمیت قائل شده برای آن می‌باشد. امروزه بارزترین شاخص توسعه‌یافتگی هر کشور را توان و ظرفیت تولید علمی و فنی آن کشور می‌دانند (مرادی، ۱۳۷۵؛ زمانی و همکاران، ۱۳۸۷)، و پیشرفت جوامع ارتباط مستقیمی با گسترش کمی و کیفی نظام آموزشی به‌طور اعم و نظام آموزش عالی به‌طور اخص دارد. آموزش عالی معرف نوعی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی است و اهمیت آموزش عالی با کیفیت، در رشد و توسعه‌ی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور بر هیچ‌کس پوشیده نیست (غنجی و همکاران، ۱۳۹۱). یکی از بخش‌های آموزش عالی، علوم کشاورزی و منابع طبیعی است که یکی از مهم‌ترین ارکان علوم در توسعه علمی و توسعه پایدار کشور است؛ زیرا امنیت غذایی و حفاظت محیط‌زیست که رکن اساسی دوام و بقای یک کشور است وابسته به آن می‌باشد (عابدی سروستانی، ۱۳۷۶). پرداختن به آموزش بدون توجه به نتایج آن قطعاً امری بیهوده خواهد بود. ارزشیابی یکی از مهمترین مراحل برنامه‌ریزی آموزشی است که انجام صحیح آن اطلاعات بسیار مفیدی را درباره چگونگی طرح‌ریزی و اجرای برنامه‌های آموزشی فراهم می‌کند و مبنای مفیدی جهت ارزیابی عملکرد آموزشی مراکز آموزش می‌باشد (شیری، ۱۳۸۷). استافل بیم (Stuffelbeam, 2001) ارزشیابی را فرآیند تعیین، جمع‌آوری و تدارک اطلاعات لازم در جهت قضاوت‌گزارهای تصمیم‌گیری می‌داند. ارزشیابی فرآیند عملی است که به چگونگی ارزیابی اهداف، عمل مشارکت کنندگان، پیشرفت برنامه مورد نظر و اثرات ذینفعان و گروه هدف می‌باشد.

حساسیت به امر آموزش و توجه به فرایندهای آموزشی در دانشگاه‌ها ضرورت ارزشیابی را که بهبود کیفیت آموزش و در نهایت بهبود کارایی و اثربخشی نظام آموزشی کشور را به دنبال خواهد داشت، مورد تأکید قرار می‌دهد (لیث‌صفر و همکاران، ۱۳۸۹؛ بازرگان، ۱۳۹۰). یکی از ارکان اصلی دانشگاه‌ها اعضای هیأت علمی هستند و نحوه عملکرد آنان در بازدهی کل دانشگاه نقش اساسی را ایفا می‌کند. بدیهی است که ارزشیابی مستمر از نحوی عملکرد اساتید که بخشی

از آن به عهده‌ی دانشجویان گذاشته شده است، در صورتی که به‌طور صحیح انجام شود می‌تواند گویای وضعیت عملکرد استاد بوده و ضمن تشخیص نقاط قوت و ضعف به‌عنوان عاملی کمک‌کننده برای ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی مؤثر باشد (سرجمنی و سلمان‌زاده، ۱۳۸۴). همچنین با کسب اطلاعات در مورد مدرسان دانشگاه، کارفرمایان می‌توانند به‌طور مطلوب رشد حرفه‌ای مدرسان را هدایت نموده و از پتانسیل کاری و خلاقیت آن‌ها به‌صورت درست استفاده نمایند (Luskova & Hudakova, 2013). در ادامه به گزیده‌ای از مهمترین مطالعات صورت گرفته در این زمینه اشاره می‌گردد.

غفوریان بروجرد نیا و همکاران (۱۳۸۲) با انجام مطالعه‌ای ارزشیابی کیفیت تدریس را برای بهبود کیفیت نظام آموزش عالی و کمک به مسئولان برای گرفتن تصمیم‌های معقول برای استخدام، ترفیع و ارتقای اساتید بسیار ضروری دانستند. همچنین لسانی و محمدی (۱۳۹۰) بیان کردند پژوهش درباره‌ی کیفیت دانشگاه از جمله مهم‌ترین مسائلی است که از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی در اختیار مسئولان و دست‌اندرکاران آموزش عالی قرار می‌دهد. از سوی دیگر، مدرسان با آگاهی از کیفیت عملکرد خود در حین تدریس قادر خواهند بود به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های تدریس و در نتیجه افزایش کیفیت تدریس خود پردازند.

گلشنی (۱۳۸۳) در مطالعه‌ای به افت بالای تحصیلی در آموزش عالی کشور اشاره کرده و مهم‌ترین عامل مؤثر درباره‌ی این موضوع را کیفیت تدریس اساتید بیان کرده است. حجازی و امیدنی‌نجف‌آبادی (۱۳۸۵) در مطالعه‌ای نشان دادند که یکی از عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان کشاورزی مهارت‌های آموزشی مدرس بوده است. وانگ (Wong, 2002) یکی از عوامل مؤثر در موفقیت تحصیلی دانشجویان را کیفیت آموزش دانسته است. سنموگلو و فاجلمن (Senemoglu & Fogelman, 1995) به نقش روش تدریس مدرس در موفقیت تحصیلی تأکید کردند. مطالعات مذکور نشان از اهمیت فرایند تدریس و یادگیری دارد. بنابراین، ضرورت توجه به بهبود کیفیت تدریس امری اجتناب‌ناپذیر است.

صفا و همکاران (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای با عنوان تحلیل دیدگاه دانشجویان نسبت به مؤلفه‌های مؤثر در تبیین کیفیت آموزش کشاورزی نشان داد که عوامل مؤثر در تبیین کیفیت آموزش عالی کشاورزی شامل چهار عامل مدرس (روش تدریس)، هدف (محتوای آموزشی)، فضا و امکانات آموزشی و مدیریت آموزشی است که در مجموع حدود ۷۴/۲ درصد از تغییرات را تبیین کردند.

فن (Fenn, 2015) با انجام مطالعه‌ای بیان می‌کند اکثر عوامل تعیین کننده‌ی کیفیت تدریس بر اساس ارزیابی دانشجویان از تدریس شامل سازماندهی، شفافیت ارائه مطالب، در دسترس بودن آموزشگر و شور و شوق آموزشگر می‌باشند.

نورشاهی (۱۳۹۳) با مقایسه دو گروه هیأت علمی موفق و ناموفق برحسب میزان تعاملات و روابط علمی آن‌ها بیان می‌کند که گروه موفق به‌طور معنادار بیشتر از گروه ناموفق دارای تعاملات و روابط علمی هستند.

با بررسی مطالعات انجام شده مشخص گردید یکی از مهمترین عوامل مؤثر روی کارایی و اثربخشی نظام آموزش عالی که مورد تأکید قرار گرفته است، کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی می‌باشد و همچنین یکی از متداول‌ترین روش‌های ارزشیابی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی که در تحقیقات مورد استفاده قرار گرفته است استفاده از نظرات دانشجویان و دانش‌آموختگان می‌باشد که بیشترین تعامل را با اعضای هیأت علمی در دانشگاه دارند. در پژوهش‌هایی که به عوامل مؤثر روی کیفیت تدریس پرداختند نیز به عوامل مختلفی اشاره شده است که با در نظر گرفتن این عوامل این پژوهش به دنبال ارزشیابی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری از دیدگاه دانشجویان و دانش‌آموختگان و عوامل مؤثر بر آن در طی یک دوره ۵ ساله بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ به‌منظور تعیین نقاط ضعف و قوت و ارائه راهکارهای کاربردی برای بهبود شرایط می‌باشد.

برخی از اهداف جزئی این تحقیق شامل:

- ۱- بررسی برخی ویژگی‌های فردی و آموزشی اعضای هیأت علمی
- ۲- مقایسه‌ی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی از نظر دانشجویان و دانش‌آموختگان مختلف

در دانشگاه‌های مختلف جهان جلب رضایت دانشجویان به خاطر کمک به مدیران در جذب مؤثر دانشجویان و ایجاد یک محیط یادگیری حمایت‌کننده حائز اهمیت می‌باشد. یکی از عوامل مؤثر روی رضایت دانشجویان کیفیت تدریس است. بنابراین دانشگاه‌ها استفاده از نمرات ارزیابی دانشجویان به‌عنوان یکی از اجزاء سیستم ارزیابی تدریس را افزایش دادند (Kuzmanovic et al., 2012) و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای رضایت کم دانشجویان از روش‌های تدریس مدرسان، استفاده‌ی اندک اعضای هیأت علمی از طرح درس، استفاده‌ی اندک اعضای هیأت علمی از فناوری اطلاعات و ارتباطات در تدریس، پایین بودن میزان تنوع در روش‌های تدریس-یادگیری و پایین بودن میزان تنوع در روش‌های ارزشیابی مورد استفاده‌ی اعضای هیأت علمی را از جمله چالش‌های پیش روی نظام‌های آموزش عالی در زمینه‌ی فرایند تدریس و یادگیری عنوان می‌کنند.

امینی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان ارزیابی کیفیت برنامه‌ی درسی رشته‌های مهندسی از دیدگاه دانشجویان نشان دادند که کیفیت آموزشی رشته‌های مختلف دانشکده مهندسی از دیدگاه دانشجویان در حد متوسطی قرار داشت.

نتایج مطالعه‌ی آدین فرد و همکاران (۱۳۹۲) با عنوان تحلیلی از نتایج ارزشیابی تدریس اساتید دانشگاه به‌وسیله‌ی دانشجویان نشان داد که بین نمره‌ی کلی توان علمی اساتید بر اساس جنسیت، مرتبه‌ی علمی و گروه آموزشی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

موحد محمدی و شمس (۱۳۸۷) در مطالعه‌ای با عنوان بررسی کیفیت آموزشی دوره‌های کارشناسی ارشد دانشکده‌ی کشاورزی دانشگاه تهران از دیدگاه دانشجویان این دوره‌ها نشان دادند که بر طبق نظر دانشجویان، کیفیت آموزشی دوره‌های مذکور از لحاظ سه بعد محتوا، روش تدریس و توسعه‌ی حرفه‌ای اساتید مطلوب نیست.

موحدی و همکاران (۱۳۹۰) در مطالعه خود روی اعضای هیأت علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا بیان کردند بین مرتبه علمی با کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی رابطه منفی و با عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی رابطه مثبت وجود داشت.

۳- مقایسه‌ی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی با ویژگی‌های فردی و آموزشی متفاوت
 ۴- بررسی پیش‌بینی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی بوسیله سایر ویژگی‌های اعضای هیأت علمی
 ۵- تشخیص نقاط قوت و ضعف فرایند تدریس اعضای هیأت علمی و ارائه راهکارهای مناسب برای بهبود شرایط

روش پژوهش

این مطالعه از نظر زمانی از نوع تحقیقات طولی (Longitude Research) و از نظر کنترل متغیرها از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی (Descriptive-Correlational) است و با استفاده از روش پیمایش (Survey Research) داده‌ها جمع‌آوری شد. جامعه آماری این تحقیق شامل تمام اعضای هیأت علمی تمام وقت دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری می‌باشد که طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۲ در این دانشگاه مشغول به کار بوده‌اند. تعداد اعضای هیأت علمی در این دوره ۵ ساله شامل ۱۰۹ نفر می‌باشند که این تحقیق تمامی آنها را دربر می‌گیرد. داده‌های مورد نیاز این تحقیق در سه دسته جمع‌آوری و تحلیل شدند. دسته اول؛ اطلاعات جمعیت شناختی و اطلاعات آموزشی و پژوهشی اعضای هیأت علمی مثل سن، تجربه کار، تعداد درس، تعداد مقالات، طرح‌ها و غیره که با توجه به اسناد و مدارکی که از معاونت پژوهشی و آموزشی دانشگاه دریافت شد مانند کارنامه پژوهشی دانشگاه در سال ۱۳۹۲ و سایر اسناد این اطلاعات جمع‌آوری شد. دسته دوم؛ اطلاعات مربوط به نمرات ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس هر کدام از اعضای هیأت علمی بود که این ارزیابی بوسیله دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه در پایان هر نیمسال بوسیله پرسشنامه‌های استاندارد که روایی و پایایی آن قبلاً تایید شده است از تمام دانشجویان انجام می‌گیرد. اطلاعات این قسمت نیز جمع‌آوری گردید و مورد تحلیل قرار گرفت. دسته سوم؛ اطلاعات مربوط به ارزیابی دانش‌آموختگان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی می‌باشد که این ارزیابی نیز بوسیله دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه از دانش‌آموختگان کارشناسی (۱۰ نفر اول هر کلاس بر اساس معدل کل) و دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی دانشگاه انجام می‌گیرد. اطلاعات این قسمت نیز

جمع‌آوری و تحلیل شد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۰ مورد تحلیل قرار گرفتند که نتایج آن در ادامه ارائه خواهد شد.

یافته‌ها و بحث

آمار جمعیت‌شناسی افراد مورد مطالعه

نتایج نشان می‌دهد در بین اعضای هیأت علمی مورد بررسی، کمترین سن عضو هیأت علمی ۳۰ سال و بیشترین سن ۶۹ سال با میانگین ۴۶/۵۳ سال بود. همچنین از نظر سابقه کار، کمترین سابقه ۱ سال و بیشترین سابقه ۳۵ سال با میانگین ۱۳/۹۱ سال می‌باشد. از تعداد ۱۰۹ عضو هیأت علمی دانشگاه تعداد ۹۹ نفر (۹۰/۸ درصد) مرد و بقیه زن می‌باشند (جدول ۱). اعضای هیأت علمی با توجه به محل تولد به دو گروه بومی (محل تولد مازندران) و غیر بومی (محل تولد خارج از مازندران) تقسیم شدند. نتایج نشان داد اکثریت اعضای هیأت علمی (۷۵ درصد) بومی استان می‌باشند. همچنین اکثریت اعضای هیأت علمی (۶۳/۷٪) دانش‌آموخته دانشگاه‌های داخل ایران می‌باشند. اکثریت اعضای هیأت علمی (۶۴/۲٪) دارای درجه استادیاری هستند و بعد از آن درجه دانشیاری با ۱۹/۳ درصد در رتبه دوم جای می‌گیرد. تعداد اعضای هیأت علمی استاد تمام و مربی به یک اندازه می‌باشند و هر کدام ۸/۳ درصد را به خود اختصاص داده‌اند.

تعداد دروس تدریس شده

تعداد دروس تدریس شده توسط هر استاد در ۱۰ نیم سال مورد مطالعه مورد بررسی قرار گرفت. همان‌گونه که جدول ۲ نشان می‌دهد تعداد دروس تدریس شده در چهار طبقه گروه‌بندی شدند. کمتر از ۲۰ درس، ۲۰ تا ۴۰ درس، ۴۰ تا ۶۰ درس و بیشتر از ۶۰ درس. بیشترین فراوانی مربوط به گروه ۲۰ تا ۴۰ درس با ۴۴/۸ درصد می‌باشد و بعد از آن گروه ۴۰ تا ۶۰ درصد با ۴۰ درصد در جایگاه دوم جای می‌گیرد. میانگین تعداد دروس تدریس شده اعضای هیأت علمی در این مدت ۳۷/۵۴ درس با انحراف معیار ۱۴/۳۹ می‌باشد. حداقل تعداد دروس تدریس شده توسط یک هیأت علمی ۵ درس می‌باشد که اکثر مربوط به اعضای هیأت علمی تازه استخدام شده می‌باشد و حداکثر تعداد درس تدریس شده نیز ۸۱ درس می‌باشد.

جدول ۱- توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی بر اساس بخشی از ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای

ویژگی‌ها	گروه‌ها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۹۹	۹۰/۸
	زن	۱۰	۹/۲
محل تولد	داخل استان	۷۵	۶۸/۸
	خارج استان	۳۴	۳۱/۲
درجه علمی	مربی	۹	۸/۳
	استادیار	۷۰	۶۴/۲
	دانشیار	۲۱	۱۹/۳
	استاد تمام	۹	۸/۳
محل دانش‌آموختگی	داخل کشور	۶۵	۶۳/۷
	خارج کشور	۳۷	۳۶/۳

جدول ۲- توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی بر اساس تعداد دروس تدریس شده در ده نیمسال

تعداد دروس	فراوانی	درصد
کمتر از ۲۰ درس	۱۲	۱۱/۴
از ۲۰ تا ۴۰ درس	۴۷	۴۴/۸
از ۴۰ تا ۶۰ درس	۴۲	۴۰
بیشتر از ۶۰ درس	۴	۳/۸

معیار ۲/۱۷ می‌باشد. حداقل تعداد پروژه‌های انجام شده صفر و حداکثر تعداد پروژه‌های انجام شده توسط یک فرد ۱۴ می‌باشد.

نمرات ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی

ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی بر اساس ارزیابی دانشجویان مقاطع مختلف از اساتیدی که با آن‌ها درس داشته‌اند بوسیله دفتر نظارت و ارزشیابی دانشگاه انجام می‌گیرد. جدول ۴ نتایج این ارزیابی‌ها را در ۱۰ نیمسال مورد مطالعه نشان می‌دهد. پایین‌ترین نمره ارزیابی یک هیأت علمی در نیمسال دوم سال ۹۱ با میانگین نمره دروس ۱۳/۲۳ و بالاترین نمره ارزیابی یک هیأت علمی در نیمسال دوم ۹۰ با میانگین نمره دروس ۱۹/۸۳ بوده است. بررسی میانگین نمرات تمام اعضای هیأت علمی نیز نشان می‌دهد پایین‌ترین میانگین مربوط به نیم سال اول ۸۸ با میانگین ۱۷/۷۱ و بالاترین نمره مربوط به نیمسال دوم ۹۲ با میانگین ۱۸/۵۱ و میانگین ده نیمسال مورد بررسی نیز ۱۸/۲۸ می‌باشد. یافته‌های تحقیقات مشابه همچون مطالعات دادرس و همکاران (۱۳۹۲) به رضایت کم دانشجویان از روش‌های تدریس مدرسان به عنوان یکی از چالش‌های پیش روی نظام

تعداد مقالات نوشته شده و تعداد پروژه‌های انجام شده

تعداد مقالات نوشته شده اعضای هیأت علمی طی سه سال ۹۰ تا ۹۲ مورد بررسی قرار گرفت. کل مقالات علمی- پژوهشی و علمی- ترویجی اعضای هیأت علمی طی این سه سال ۱۸۸۱ مقاله بود که میانگین آن ۱۷/۲۶ مقاله برای هر عضو هیأت علمی می‌باشد. توزیع پراکنش کل مقالات علمی- پژوهشی و علمی- ترویجی نوشته شده اعضای هیأت علمی در ۵ طبقه مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۳). بیشترین تعداد مربوط به گروه ۱۱ تا ۲۰ مقاله با ۳۰/۳ درصد و کمترین تعداد مربوط به گروه بیشتر از ۳۰ مقاله با ۱۰/۱ درصد افراد مورد مطالعه می‌باشد.

اعضای هیأت علمی بر اساس تعداد پروژه‌های که طی ۵ سال انجام دادند به سه گروه صفر پروژه، ۱ و ۲ پروژه، و ۳ و بیشتر از ۳ پروژه تقسیم‌بندی شدند (جدول ۲). اکثریت افراد (۶۱/۵) هیچ پروژه‌ای انجام ندادند و ۲۷/۵ درصد افراد نیز تنها یک یا دو پروژه طی ۵ سال انجام دادند و ۱۱ درصد افراد سه و یا بیشتر از سه پروژه طی این مدت ۵ ساله انجام دادند. میانگین تعداد پروژه‌های انجام شده توسط اعضای هیأت علمی طی این مدت ۵ ساله ۱/۰۷ پروژه با انحراف

عوامل مؤثر روی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه...

هینه فلت (Huynh-Feldt) ($F = 9.476$, Sig. $F = 0.001$) اختلاف معنی‌داری بین نیمسال‌های تحصیلی وجود داشت. همچنین با آزمون تعقیبی بونفرونی مشخص گردید اختلاف نیمسال اول ۸۸ با نه نیمسال دیگر معنی‌دار بود و نیمسال دوم ۸۸ نیز با نیمسال دوم ۹۲ اختلاف معنی‌داری داشتند (نمودار ۱). همان‌گونه که در نمودار ۱ نیز مشاهده می‌شود نمرات ارزیابی تقریباً یک‌روند صعودی داشته است و نمرات ارزیابی نسبت به گذشته بهتر شده است.

آموزش عالی اشاره داشته‌اند. همچنین موحد محمدی و شمس (۱۳۸۷) بیان کردند از دیدگاه دانشجویان کارشناسی ارشد کشاورزی دانشگاه تهران کیفیت آموزشی مطلوب نیست.

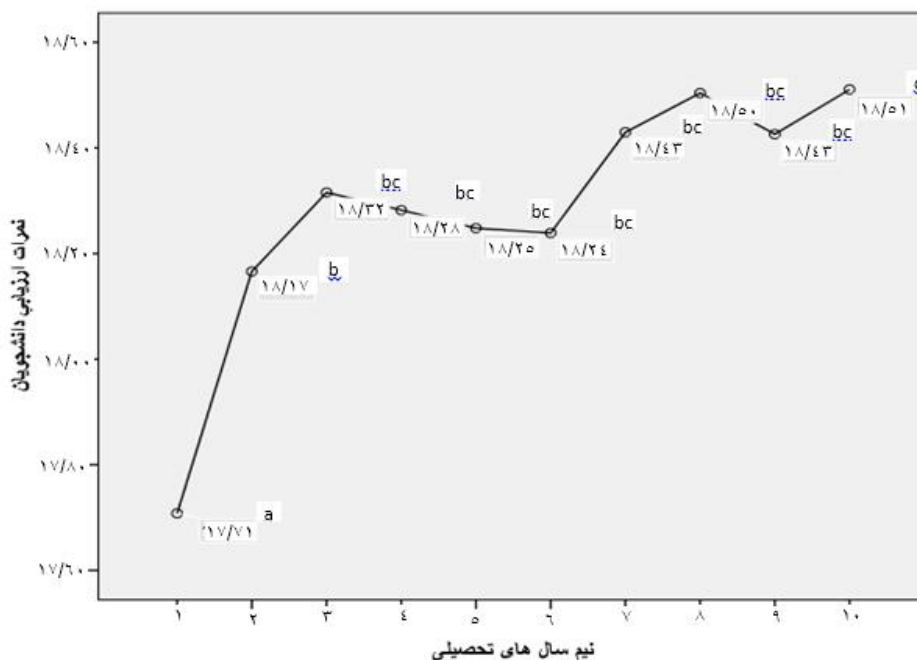
برای مقایسه نمرات ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی در نیمسال‌های مختلف، از آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر (Repeated Measure ANOVA) استفاده شد. بر اساس نتایج آزمون

جدول ۳- تعداد مقالات نوشته شده و پروژه‌های انجام شده اعضای هیأت علمی

ویژگی‌ها	گروه‌ها	فراوانی	درصد
تعداد مقالات	صفر مقاله	۲۰	۱۸/۳
	۱ - ۱۰ مقاله	۱۸	۱۶/۵
	۱۱ - ۲۰ مقاله	۳۳	۳۰/۳
	۲۱ - ۳۰ مقاله	۲۷	۲۴/۸
تعداد پروژه	بیشتر از ۳۰ مقاله	۱۱	۱۰/۱
	صفر پروژه	۶۷	۶۱/۵
	یک و دو پروژه	۳۰	۲۷/۵
	سه و بیشتر از سه پروژه	۱۲	۱۱

جدول ۴- نمرات ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی طی ۱۰ نیمسال مورد مطالعه

نیم سال های مورد مطالعه	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
نیم سال اول ۸۸	۱۴/۶۷	۱۹/۴۵	۱۷/۷۱	۱/۰۸
نیم سال دوم ۸۸	۱۴/۵۰	۱۹/۷۱	۱۸/۱۷	۰/۹۰
نیم سال اول ۸۹	۱۵/۷۰	۱۹/۷۳	۱۸/۳۲	۰/۸۶
نیم سال دوم ۸۹	۱۵/۶۲	۱۹/۷۹	۱۸/۲۸	۰/۹۰
نیم سال اول ۹۰	۱۴/۸۹	۱۹/۸۰	۱۸/۲۵	۰/۹۱
نیم سال دوم ۹۰	۱۶/۲۵	۱۹/۸۳	۱۸/۲۴	۰/۷۳
نیم سال اول ۹۱	۱۵/۹۱	۱۹/۷۹	۱۸/۴۳	۰/۷۲
نیم سال دوم ۹۱	۱۴/۲۳	۱۹/۷۵	۱۸/۵۰	۰/۸۹
نیم سال اول ۹۲	۱۶/۰۳	۱۹/۸۱	۱۸/۴۳	۰/۶۹
نیم سال دوم ۹۲	۱۶/۲۲	۱۹/۷۱	۱۸/۵۱	۰/۶۷
میانگین ۱۰ نیم‌سال	۱۶/۵۰	۱۹/۴۹	۱۸/۲۸	۰/۸۴

نمودار ۱- مقایسه میانگین (Repeated Measure ANOVA) نمرات ارزیابی دانشجویان در نیمسال های مختلف

مقایسه میانگین نمرات ارزیابی کیفیت تدریس بین اعضای هیأت علمی زن و مرد
مقایسه میانگین (t-test) نمرات ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان بین اعضای هیأت علمی زن و مرد نشان می‌دهد تنها در نمرات ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد بین اعضای هیأت علمی زن و مرد اختلاف معنی‌دار وجود دارد. بر اساس نتایج، اعضای هیأت علمی زن نسبت به مردان به صورت معنی‌داری نمرات ارزیابی بالاتری از دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد دریافت نموده‌اند. در سایر گروه‌ها بین نمرات ارزیابی اعضای هیأت علمی زن و مرد اختلاف معنی‌دار آماری وجود ندارد (جدول ۸).

مقایسه میانگین نمرات ارزیابی کیفیت تدریس بین اعضای هیأت علمی دانش‌آموخته داخل و خارج کشور
مقایسه میانگین (t-test) ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان مقاطع مختلف بین اعضای هیأت علمی که محل اخذ آخرین مدرک تحصیلی آن‌ها داخل کشور یا خارج کشور بوده نشان می‌دهد تنها در ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی اختلاف معنی‌داری بین دو گروه وجود دارد (جدول ۹) و اعضای هیأت علمی که محل اخذ مدرک آن‌ها داخل کشور بوده نمرات ارزیابی بالاتری از دانش‌آموختگان کارشناسی دریافت نموده‌اند. یکی از دلایل این امر می‌تواند

بررسی توزیع پراکنش اعضای هیأت علمی بر اساس میانگین نمرات ارزیابی آن‌ها در ۱۰ نیمسال مورد مطالعه نشان می‌دهد بالاترین میزان مربوط به بازه ۱۸ تا ۱۸/۵ با ۳۲/۷ درصد افراد مورد مطالعه و پایین‌ترین میزان مربوط به بازه میانگین نمرات بیشتر از ۱۹، با ۱۲/۱ درصد اعضای هیأت علمی می‌باشد (جدول ۵).

نمرات ارزیابی دانش‌آموختگان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی

بررسی نمرات ارزیابی دانش‌آموختگان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی نشان می‌دهد حداقل نمره ارزیابی از یک هیأت علمی در بین دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی و بالاترین نمره ارزیابی مربوط به مقطع دکتری می‌باشد (جدول ۶). بررسی میانگین ارزیابی کل اساتید نیز نشان می‌دهد کمترین میانگین مربوط به دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی ارشد و بیشترین میانگین مربوط به دانش‌آموختگان مقطع دکتری می‌باشد.

همان‌گونه که جدول ۷ نشان می‌دهد بر اساس میانگین نمرات ارزیابی کل دانش‌آموختگان، بالاترین میزان (۳۳/۷) مربوط به بازه میانگین نمره ارزیابی ۱۸ تا ۱۹ می‌باشد و کمترین میزان (۲/۰) نیز مربوط به بازه میانگین نمره ارزیابی بالای ۱۹ می‌باشد.

عوامل مؤثر روی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه...

ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد اختلاف معنی‌دار وجود داشت (جدول ۱۰)، و نمرات ارزیابی اعضای هیأت علمی غیر بومی بالاتر از هیأت علمی بومی استان بود. یکی از دلایل این امر می‌تواند سخت‌گیری بیشتر در جذب هیأت علمی غیر بومی و در نتیجه جذب افراد با صلاحیت بیشتر باشد. ولی در سایر گروه‌ها اختلاف معنی‌داری بین نمرات ارزیابی اعضای هیأت علمی بومی و غیر بومی وجود نداشت. نتایج مطالعه موحدی و همکاران (۱۳۹۰) نشان داد تفاوت کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی بومی و غیر بومی معنی‌دار نبود.

کیفیت دانشگاه‌های محل اخذ مدرک باشد که یکسری از اعضای هیأت علمی که مدرک خود را از خارج کشور دریافت نموده‌اند از دانشگاه‌های خیلی معتبر نبوده است. در تحقیق ذوالفقار و مهرمحمدی (۱۳۸۳) بین دانشگاه محل تحصیل با کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی رابطه معنی‌داری به دست نیامد. نتایج مطالعه موحدی و همکاران (۱۳۹۰) نیز نشان داد تفاوت کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانش‌آموخته داخل و خارج از ایران معنی‌دار نبود.

مقایسه میانگین نمرات ارزیابی کیفیت تدریس بین اعضای هیأت علمی بومی و غیر بومی

بر اساس نتایج آزمون مقایسه میانگین (t-test) مستقل بین اعضای هیأت علمی بومی (محل تولد داخل استان) و غیر بومی (محل تولد خارج از استان) از نظر میانگین نمره

جدول ۵- توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی بر اساس میانگین نمرات ارزیابی دانشجویان در ۱۰ نیمسال

میانگین نمرات ارزیابی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۱۷/۵	۱۵	۱۴	۱۴
۱۸ - ۱۷/۵	۱۶	۱۵	۲۹
۱۸ - ۱۸/۵	۳۵	۳۲/۷	۶۱/۷
۱۹ - ۱۸/۵	۲۸	۲۶/۲	۸۷/۹
بیشتر از ۱۹	۱۳	۱۲/۱	۱۰۰

جدول ۶- نمرات ارزیابی دانش‌آموختگان از اعضای هیأت علمی به تفکیک مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
دانش‌آموختگان کارشناسی	۱۲/۳۱	۱۹/۸۸	۱۷/۴۰	۱/۴۴
دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد	۱۲/۳۵	۱۹/۷۵	۱۷/۱۸	۱/۴۵
دانش‌آموختگان دکتری	۱۳/۷۵	۲۰	۱۷/۵۵	۲/۰۸
کل دانش‌آموختگان	۱۲/۳۱	۱۹/۸۷	۱۷/۲۱	۱/۳۵

جدول ۷- توزیع فراوانی اعضای هیأت علمی بر اساس نمرات ارزیابی کل دانش‌آموختگان

میانگین نمرات ارزیابی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۱۶	۱۷	۱۶/۸	۱۶/۸
۱۷ - ۱۶	۱۸	۱۷/۸	۳۴/۷
۱۸ - ۱۷	۳۰	۲۹/۷	۶۴/۴
۱۹ - ۱۸	۳۴	۳۳/۷	۹۸/۰
بالای ۱۹	۲	۲	۱۰۰

جدول ۸- مقایسه میانگین (t-test) نمرات ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان بین گروه‌های مختلف هیأت

علمی زن و مرد					
مقطع تحصیلی ارزیابی کننده	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	میزان t	سطح معنی‌داری
ارزیابی کل دانشجویان	زن (۱۰ نفر)	۱۸/۲۶	۰/۶۴	۰/۰۶۶	۰/۹۴۷
	مرد (۹۹ نفر)	۱۸/۲۵	۰/۳۳		
ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی	زن (۱۰ نفر)	۱۷/۳۵	۱/۴۷	-۰/۹۴۸	۰/۳۴۶
	مرد (۹۹ نفر)	۱۷/۹۳	۰/۷۸		
ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد	زن (۱۰ نفر)	۱۷/۲۸	۱/۳۹	۲/۴۴۹	۰/۰۱۶
	مرد (۹۹ نفر)	۱۵/۹۲	۱/۷۰		
ارزیابی کل دانش‌آموختگان	زن (۱۰ نفر)	۱۷/۲۵	۱/۳۵	۱/۰۳۳	۰/۳۰۴
	مرد (۹۹ نفر)	۱۶/۷۴	۱/۴۰		

جدول ۹- مقایسه میانگین (t-test) نمرات ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان بین گروه‌های مختلف هیأت علمی

بر اساس محل اخذ مدرک					
مقطع تحصیلی ارزیابی کننده	گروه‌ها (محل اخذ مدرک)	میانگین	انحراف معیار	میزان t	سطح معنی‌داری
ارزیابی کل دانشجویان	ایران (۶۵ نفر)	۱۸/۳۰	۰/۶۰	۰/۵۷۹	۰/۵۶۴
	خارج ایران (۳۷ نفر)	۱۸/۲۳	۰/۶۳		
ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی	ایران (۶۵ نفر)	۱۷/۷۵	۱/۱۴	۲/۳۷۰	۰/۰۲۰
	خارج ایران (۳۷ نفر)	۱۷/۰۰	۱/۴۸		
ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد	ایران (۶۵ نفر)	۱۷/۱۴	۱/۵۷	۰/۰۰۵	۰/۹۹۶
	خارج ایران (۳۷ نفر)	۱۷/۱۴	۱/۲۴		
ارزیابی کل دانش‌آموختگان	ایران (۶۵ نفر)	۱۷/۳۰	۱/۳۵	۰/۲۲۳	۰/۸۲۴
	خارج ایران (۳۷ نفر)	۱۷/۲۴	۱/۱۶		

جدول ۱۰- مقایسه میانگین (t-test) نمرات ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان بین گروه‌های مختلف هیأت علمی بومی و غیر بومی

علمی بومی و غیر بومی					
مقطع تحصیلی	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	میزان t	سطح معنی‌داری
ارزیابی کل دانشجویان	بومی (۷۵ نفر)	۱۸/۲۵	۰/۶۵	-۰/۲۱۸	۰/۸۲۸
	غیر بومی (۳۴ نفر)	۱۸/۲۸	۰/۵۳		
ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی	بومی (۷۵ نفر)	۱۷/۳۹	۱/۵۳	-۰/۰۳۹	۰/۹۶۹
	غیر بومی (۳۴ نفر)	۱۷/۴۱	۱/۲۳		
ارزیابی دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد	بومی (۷۵ نفر)	۱۶/۹۹	۱/۵۶	-۲/۱۲۵	۰/۰۳۷
	غیر بومی (۳۴ نفر)	۱۷/۵۹	۱/۰۷		
ارزیابی کل دانش‌آموختگان	بومی (۷۵ نفر)	۱۷/۱۱	۱/۴۷	-۱/۱۴۹	۰/۲۵۳
	غیر بومی (۳۴ نفر)	۱۷/۴۵	۱/۰۲		

مقایسه ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی

مقایسه میانگین (Paired t-test) نمرات ارزیابی دانشجویان با دانش‌آموختگان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی نشان می‌دهد اختلاف معنی‌داری در نمرات ارزیابی دو گروه وجود دارد (جدول ۱۱) و دانشجویان کیفیت اعضای هیأت علمی را بالاتر ارزیابی کردند. یکی از دلایل این اختلاف می‌تواند این باشد که دانش‌آموختگان احساس وابستگی کمتری به اعضای هیأت علمی دارند و شاید ارزیابی آن‌ها واقعیت‌گرایانه‌تر باشد.

پیش‌بینی نمرات ارزشیابی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی

به‌منظور پیش‌بینی نمرات ارزشیابی کیفیت تدریس دریافتی اعضای هیأت علمی از دانشجویان و دانش‌آموختگان از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام (Stepwise) استفاده شد. همان‌گونه که جدول ۱۲ نشان می‌دهد برای پیش‌بینی ارزشیابی دانشجویان از کیفیت تدریس سه متغیر مرتبه علمی، تعداد کل مقالات و سن به ترتیب وارد معادله رگرسیون شدند. متغیر مرتبه علمی با دو طبقه مربی و استادیار، و دانشیار و استاد با کد صفر و یک وارد معادله رگرسیون شد. بر اساس میزان بنا بیشترین تاثیر روی متغیر وابسته مربوط به متغیر مرتبه علمی است همچنین تاثیر سن روی نمره ارزیابی دریافتی از دانشجویان منفی می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد هر چند اساتید دارای مرتبه علمی بالا که اکثراً دارای تجربه بالای هم هستند نمرات ارزیابی بالایی دریافت نمودند ولی اساتید مسنی که مرتبه علمی پایینی داشتند نمرات ارزیابی پایینی دریافت کردند. همچنین اساتیدی که مقالات بیشتری منتشر کردند و در کارهای پژوهشی موفق‌تر بودند روی کیفیت تدریس آن‌ها تاثیر مثبت داشت. این یافته با یافته غنجدی و همکاران (۱۳۹۲) همسو می‌باشد. پژوهش نورشاهی (۱۳۹۳) نیز نشان داد تعاملات و روابط علمی دارای تاثیر مثبت روی موفقیت کار اعضای هیأت علمی بود. بر خلاف این پژوهش نتایج تحقیق موحدی و همکاران (۱۳۹۰) نشان دهنده رابطه منفی بین مرتبه علمی با کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی بود.

نتایج مطالعه آذین فرد و همکاران نیز نشان داد مرتبه علمی تاثیر معنی‌داری روی نمره کلی توان علمی اساتید نداشت.

بر اساس میزان R^2 این سه متغیر در مجموع قادرند ۳۷/۵٪ از تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی نمایند. با توجه به متغیرهای وارد شده در رگرسیون با معادله رگرسیون زیر می‌توان نمره ارزیابی دریافتی اعضای هیأت علمی از دانشجویان را تخمین زد:

$$Y = 17.989 + 0.581 X_1 + 0.009 X_2 - 0.014 X_3$$

نمرات ارزشیابی کیفیت تدریس دریافتی از دانشجویان = Y

X_1 = رتبه علمی

X_2 = تعداد کل مقالات

X_3 = سن

برای پیش‌بینی نمرات ارزشیابی کیفیت تدریس دریافتی اعضای هیأت علمی از دانش‌آموختگان سه متغیر مرتبه علمی، تعداد دروس تدریس شده و تجربه کار به ترتیب وارد معادله رگرسیون شدند (جدول ۱۳). بر اساس میزان بنا از بین سه متغیر وارد شده بیشترین تاثیر مربوط به متغیر مرتبه علمی است و تاثیر متغیر تجربه کار منفی می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد افزایش تجربه اگر همراه با تلاش و کوشش استاد برای ارتقای سطح کار خود نباشد موجب افزایش کیفیت تدریس نخواهد شد. تعداد دروس تدریس شده تاثیر مثبت روی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی داشت که این یافته می‌تواند به این خاطر باشد که اکثراً اساتید با مرتبه علمی بالا در مقاطع مختلف آموزشی تدریس می‌کنند و تعداد دروس تدریس شده بوسیله آن‌ها بیشتر می‌باشد. بر اساس میزان R^2 این سه متغیر در مجموع قادرند ۲۰/۹٪ درصد از تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی نمایند. با توجه به متغیرهای وارد شده در رگرسیون با معادله رگرسیون زیر می‌توان نمره ارزیابی دریافتی اعضای هیأت علمی از دانش‌آموختگان را تخمین زد:

$$Y = 15.535 + 0.944 X_1 + 0.025 X_2 - 0.035 X_3$$

نمرات ارزشیابی دریافتی از دانش‌آموختگان = Y

X_1 = رتبه علمی

X_2 = تعداد دروس تدریس شده

X_3 = تجربه کار

جدول ۱۱- مقایسه میانگین (Paired t-test) نمرات ارزیابی دانشجویان و دانش‌آموختگان از کیفیت تدریس اعضای

هیأت علمی				
گروه‌ها	میانگین نمرات ارزیابی	انحراف معیار	آماره T	سطح معنی‌داری
دانشجویان	۱۸/۲۹	۰/۶۱	۹/۶۴	۰/۰۰۱
دانش‌آموختگان	۱۷/۱۹	۱/۳۵		

ضریب همبستگی: ۰/۵۵۴ / سطح معنی‌داری: ۰/۰۰۱

جدول ۱۲- رگرسیون چندگانه به روش گام به گام بمنظور تعیین تاثیر متغیرهای مستقل روی نمره ارزیابی کیفیت تدریس دریافتی از دانشجویان

متغیر	B	Std. Error	Beta	T	Sig. T	Multiple R	R ²
مرتبه علمی	۰/۵۸۱	۰/۱۲۳	۰/۴۴۱	۴/۶۴۴	۰/۰۰۱	۰/۵۱۴	۰/۲۶۵
تعداد کل مقالات	۰/۰۰۹	۰/۰۰۳	۰/۲۷۵	۳/۰۱۳	۰/۰۰۳	۰/۵۸۳	۰/۳۴۰
سن	-۰/۰۱۴	۰/۰۰۶	-۰/۱۹۸	-۲/۳۶۱	۰/۰۲۰	۰/۶۱۲	۰/۳۷۵

Constant = 17.989; F = 19.807; Sig. F = 0.001

جدول ۱۳- رگرسیون چندگانه به روش گام به گام بمنظور تعیین تاثیر متغیرهای مستقل روی نمره ارزیابی کیفیت تدریس دریافتی از دانش‌آموختگان

متغیر	B	Std. Error	Beta	T	Sig. T	Multiple R	R ²
مرتبه علمی	۰/۹۴۴	۰/۲۶۵	۰/۳۳۷	۳/۵۵۵	۰/۰۰۱	۰/۳۳۵	۰/۱۱۲
تعداد دروس تدریس شده	۰/۰۲۵	۰/۰۰۹	۰/۲۴۹	۲/۶۳۷	۰/۰۱۰	۰/۳۹۸	۰/۱۵۸
تجربه کار	-۰/۰۳۵	۰/۰۱۴	-۰/۲۳۱	-۲/۴۳۸	۰/۰۱۷	۰/۴۵۷	۰/۲۰۹

Constant = 15.535; F = 8.172; Sig. F = 0.001

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

کیفیت کار و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اعضای هیأت علمی بدون تردید از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده میزان کارایی و اثربخشی نظام آموزش عالی و دانشگاه‌ها است. در صورتی که اعضای هیأت علمی با کیفیتی داشته باشیم و وظایف و مسئولیت‌های خود را به شکل درست ایفا نمایند می‌توان امیدوار بود که دانشگاه با کیفیت بالاتری داشته باشیم و ثمره آن پرورش دانش‌آموختگان با کیفیت برای تامین نیازهای جامعه می‌باشد. در این مطالعه نیز سعی گردید کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی ساری مورد بررسی و کنکاش قرار گرفته تا نقاط ضعف و قوت آن‌ها شناسایی گردد و بتوان در برنامه‌ریزی‌های آتی استفاده نمود. لذا با توجه به نتایج تحقیق به دست آمده می‌توان پیشنهادات زیر را ارائه داد:

بررسی تعداد دروس تدریس شده هرکدام از اعضای هیأت علمی در طی ۱۰ نیمسال نشان می‌دهد توزیع مناسبی از این

نظر وجود ندارد و در حالی که یکسری بیش از ۶۰ درس در این دوره داشتند گروه دیگر کمتر از ۲۰ درس داشتند. هر چند عواملی مثل تجربه بیشتر برخی از اساتید و وجود تعداد اساتید کمتر در برخی گروه‌ها می‌تواند دلیل این امر باشد، ولی به خاطر استفاده بهینه از ظرفیت تمام اساتید دانشگاه پیشنهاد می‌شود چارچوب و مقررات مشخص و مدونی برای توزیع درس‌ها در سطح دانشگاه و دانشکده‌ها وجود داشته باشد تا ظرفیت همه اعضای هیأت علمی به نحو شایسته استفاده شود و هر گروه به صورت مستقل و جداگانه عمل ننماید. همچنین باید تدابیری برای تغییر یا واگذاری دروس به سایر اساتید در مواردی که کیفیت تدریس عضو هیأت علمی به صورت متوالی در چندین ترم پایین است، اندیشیده شود.

بررسی تعداد پروژه‌های تحقیقاتی انجام شده بوسیله اعضای هیأت علمی نشان می‌دهد بیش از نیمی از اعضای هیأت علمی (۶۱/۵٪) در این مدت مورد بررسی هیچ‌گونه پروژه

بنابراین پیشنهاد می‌شود در جذب هیأت علمی جدید تاکید روی توانایی‌های علمی و آموزشی و پژوهشی باشد نه صرفاً بومی بودن افراد.

همچنین نتایج نشان داد از نظر دانش‌آموختگان کارشناسی، اعضای هیأت علمی دانش‌آموخته داخل کشور از اعضای هیأت علمی دانش‌آموخته خارج دارای کیفیت بالاتری بودند. بنابراین باید در جذب دانش‌آموختگان خارج کشور حتماً دقت بیشتری شود که از کشورهای معتبر و دانشگاه‌های معتبر علمی در رشته مورد نظر مدرک خود را دریافت کرده باشند.

مقایسه میانگین نمرات ارزیابی دانشجویان با دانش‌آموختگان نشان داد اختلاف معنی‌داری در نمرات ارزیابی دو گروه وجود داشت و دانشجویان کیفیت اعضای هیأت علمی را بالاتر ارزیابی کردند. یکی از دلایل این اختلاف می‌تواند تفاوت کیفیت ارزیابی این دو گروه باشد و معمولاً ارزیابی دانش‌آموختگان را دقیق‌تر می‌دانند. به هر حال باید راهکارهای اندیشیده شود تا دانشجویان برای این ارزیابی‌ها اهمیت بیشتری قائل شده و با دقت و حوصله بیشتری به سوالات آن جواب دهند.

نتایج رگرسیون نشان داد هر چند سن و تجربه کار تاثیر منفی روی کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی داشتند ولی مرتبه علمی دارای بیشترین تاثیر مثبت بود. این یافته‌ها نشان‌دهنده اهمیت این نکته است که سیستم آموزشی باید طوری باشد که انگیزه اعضای هیأت علمی برای کار و تلاش مستمر و ارتقای سطح کار خود حفظ گردد و طوری نباشد که بعد از اینکه از وضعیت استخدام خود مطمئن شدند دیگر تلاش چندانی نداشته باشند.

تحقیقاتی انجام نداده‌اند که نشان دهنده وضعیت مناسبی نیست. لذا باید راه‌کارهای برای بهبود وضعیت در نظر گرفته شود و با توجه به بودجه محدود تحقیقاتی دانشگاه باید جهت ارتباط اعضای هیأت علمی با سایر ارگان‌ها و سازمان‌ها و گرفتن طرح‌های پژوهشی از خارج از دانشگاه تسهیلات و مساعدت‌های لازم فراهم گردد.

بررسی نمرات ارزیابی دانشجویان از اعضای هیأت علمی نشان می‌دهد حداقل نمرات ثبت شده در برخی از نیمسال‌ها ۱۳ یا ۱۴ می‌باشد که خیلی پایین‌تر از حد متعارف و میانگین نمرات ارزیابی اعضای هیأت علمی است. لذا در صورت تکرار این نمرات ارزیابی برای برخی از اساتید، باید علت آن بررسی شود و استاد مربوطه مکلف شود تا اشکالات موجود را رفع نماید تا رضایت دانشجویان نیز تأمین گردد.

نمرات ارزیابی دانش‌آموختگان از اعضای هیأت علمی نیز نشان دهنده وضعیت خیلی مناسبی نیست و ۱۶/۸٪ از اعضای هیأت علمی نمرات ارزیابی آن‌ها کمتر از ۱۶ می‌باشد. این اساتید باید شناسایی شده و مطالعات دقیق‌تر روی آنها انجام شود و علل نمرات ارزیابی پایین دانش‌آموختگان از آن‌ها بررسی شود تا راهکارهای رفع مشکلات و بهبود شرایط اندیشیده شود.

اعضای هیأت علمی غیر بومی (خارج استان) نسبت به هیأت علمی بومی از دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد به صورت معنی‌داری نمرات ارزیابی بالاتری دریافت نمودند. این امر می‌تواند به علت سختگیری بیشتر در جذب اعضای هیأت علمی غیر بومی باشد که در نتیجه هیأت علمی غیر بومی که جذب می‌شوند دارای کیفیت بالاتری هستند.

منابع

- آذین فرد، ا.، جعفری ثانی، ح.، سعیدی رضوانی، م.، و اردیبهشتی، م. (۱۳۹۲). تحلیلی از نتایج ارزشیابی تدریس اساتید دانشگاه بر اساس جنسیت، مرتبه علمی و گروه آموزشی. ارائه شده در هفتمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام‌های دانشگاهی. دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی، ۱۸ اردیبهشت، ص ۴۳.
- امینی، م.، گنجی، م.، و یزدخواستی، ع. (۱۳۹۱). ارزیابی کیفیت برنامه درسی رشته‌های مهندسی از دیدگاه دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه کاشان). *فصلنامه آموزش مهندسی/یران*، سال ۱۴، شماره ۵۵، صص ۸۷-۶۱.
- بازرگان، ع. (۱۳۹۰). نقش فرهنگ کیفیت در دستیابی به عملکرد مطلوب گروه‌های آموزشی دانشگاهی. ارائه شده در پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی، دانشگاه تهران، پردیس دانشکده‌های فنی، ۷ اردیبهشت، صص ۲۹۲-۲۸۶.
- حجازی، ی.، و امیدي نجف آبادی، م. (۱۳۸۵). عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان کشاورزی. *مجله علوم کشاورزی ایران*، جلد ۲-۳۷، شماره ۱، صص ۲۵-۱۹.

- دادرس، م.، داشی، ع.، و نامی، ک. (۱۳۹۲). ارزیابی درونی و کیفیت فرایند تدریس - یادگیری: مورد از دانشگاه تهران هفتمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام‌های دانشگاهی. دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی، تهران، ۱۸ اردیبهشت، ص ۱۷.
- ذوالفقار، م.، و مهرمحمدی، م. (۱۳۸۳). ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی رشته های علوم انسانی دانشگاه‌های شهر تهران. *دوماهنامه دانشور رفتار*، سال ۱۱، شماره ۶، صص ۲۸-۱۷.
- زمانی، غ.، عزیزی خالخیلی، ط.، و حیاتی، د. (۱۳۸۷). روند پیشرفت علم ایران در رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی: مطالعه علم‌سنجی. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی*، جلد ۴، شماره ۱، صص ۴۷-۳۳.
- سرچمی، ر.، و سلمان‌زاده، ح. (۱۳۸۴). نظر اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد تأثیر ارزشیابی دانشجو در بهبود تدریس. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، دوره ۹، شماره ۱، صص ۷۲-۶۷.
- صفا، .، ایروانی، ه.، و شعبانعلی فمی، ح. (۱۳۸۷). تحلیل دیدگاه دانشجویان نسبت به مؤلفه‌های مؤثر در تبیین کیفیت آموزش کشاورزی (پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران). *مجله کشاورزی*، دوره ۱۰، شماره ۲، صص ۹۰-۸۳.
- غفوریان بروجرد نیا، م.، شکورنیا، ع.، و الهام پور، ح. (۱۳۸۲). بازخورد اعلام نتایج ارزشیابی اساتید دانشگاه علوم پزشکی اهواز در بهبود کیفیت تدریس آنان از دیدگاه خودشان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، دوره ۳، شماره ۲، صص ۳۹-۳۳.
- غنجدی، م.، حسینی، س. م.، و حجازی، ی. (۱۳۹۱). تحلیل عاملی مؤلفه‌های مدیریتی تأثیرگذار بر کیفیت آموزش عالی از دیدگاه اعضای هیأت علمی پردیس‌های کشاورزی دانشگاه تهران. *پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، سال ۵، شماره ۲، صص ۱۸-۱.
- غنجدی، م.، خشنودی فر، ز.، و حسینی، س. م. (۱۳۹۲). نقش مؤلفه‌های مدیریت سازمانی و پژوهشی بر کیفیت تدریس اعضای هیأت علمی کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران. *فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، شماره ۲۶، صص ۱۰۳-۸۹.
- گلشنی، ف. (۱۳۸۳). *افت تحصیلی در آموزش عالی*. دایره المعارف آموزش عالی. وزارت علوم تحقیقات و فناوری. تهران: انتشارات بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی.
- لسانی، م.، و محمدی، و. (۱۳۹۰). بررسی روند کیفیت تدریس اعضای عیات علمی دانشکده ریاضی و کامپیوتر دانشگاه شهید باهنر کرمان. پنجمین همایش ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی، دانشگاه تهران، پردیس دانشکده‌های فنی. تهران، ۱۷ اردیبهشت، صص ۶۶-۵۵.
- لیث صفار، ز.، احمدی، غ.، و سعادت‌مند، ز. (۱۳۸۹). دیدگاه اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خورسگان نسبت به ارزشیابی استاد توسط دانشجو و ارزشیابی دانشجو توسط استاد. *برنامه‌ریزی درسی - دانش و پژوهش در علوم تربیتی*، شماره ۲۷، صص ۲۵۸-۲۴۷.
- مرادی، ل. (۱۳۷۵). آمارهای پایه‌ی علوم و تکنولوژی در ایران و بررسی تطبیقی آن با سایر کشورها. *رهیافت*، شماره ۱۴، صص ۴۵-۶۲.
- موحد محمدی، ح.، و شمس، ع. (۱۳۸۷). بررسی کیفیت آموزشی دوره‌های کارشناسی ارشد دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران از دیدگاه دانشجویان این دوره‌ها. *مجله علوم کشاورزی ایران (ویژه اقتصاد و توسعه کشاورزی)*، دوره ۳۹، شماره ۱، صص ۲۱۳-۲۰۷.
- موحدی، ر.، عسگری، ن.، و چیذری، م. (۱۳۹۰). بررسی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت تدریس و عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی: مورد دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا. *علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، جلد ۷، شماره ۲، صص ۷۴-۶۳.
- شیری، ش. (۱۳۸۷). ارزشیابی اثربخشی فعالیت‌های آموزشی ترویجی انجام شده در طرح محوری گندم در استان ایلام در فاصله سال‌های ۸۵-۱۳۸۱. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان.
- عابدی سروستانی، ا. (۱۳۷۶). ارزشیابی اثربخشی خانه‌های ترویج جهاد سازندگی استان فارس. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز .

نورشاهی، ن. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر رشد حرفه‌ای اعضای هیئت علمی و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۰، شماره ۳، صص ۹۵-۱۲۰.

- Fenn, A. J. (2015). Student evaluation based indicators of teaching excellence from a highly selective liberal arts college. *International Review of Economics Education*, 18, 11–24.
- Luskova, M., and Hudakova, M. (2013). Approaches to teachers' performance assessment for enhancing quality of education at universities. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 106, 476-484.
- Kuzmanovic, M., Savic, G., Gusavac, B. A., Makajic-Nikolic, D. and Panic, B. (2013). A conjoint-based approach to student evaluations of teaching performance. *Expert Systems with Applications*, 40 (10), 4083–4089.
- Stuffelbeam, D. L. (2001). The meta evaluation imperative America. *American Journal of Evaluation*, 22(2), 183-209..
- Senemoglu, N., and Fogelman, K. (1995). Effects of enhancing behavior of students and use of feedback corrective procedures. *Journal of Educational Research*, 89 (1), 59-63.
- Wong, K. (2002). A basic introduction to mastery learning. *LTS news*, 2, 1-5.

Factors Affecting Teaching Quality of Faculty Members in Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University from Students' and Graduates' Perspective

T. Azizi-Khalkheili* and A. Hosseinpor¹
(Received: Dec, 18. 2015; Accepted: Jun, 22. 2016)

Abstract

Education and especially higher education has significant role in society development in various dimensions. Indubitably, faculty members are important determinant of success and effectiveness of higher education system and universities. Continuous evaluation of faculty members' work quality causes to maintain motivation and obviates defections. This study was conducted to investigate factors affecting teaching quality of faculty members in Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University from students' and graduates' perspective, from 2009 to 2013. This study was a descriptive-correlational research and survey research was used for data gathering. The whole 109 faculty members in this time period included in this study. Data gathering instruments were standard questionnaires of University Evaluation Department which its validity and reliability already have been confirmed. Longitude analysis using repeated measure ANOVA revealed that there was significant difference between teaching quality of faculty members from students' perspective in ten semesters, and in overall, changes had upward trend. Also, based on regression result, scientific grade, total written articles, and age had the greatest effect on predicting students' evaluation scores. Moreover; variables such as scientific grade, courses taught and work experience had the main role in predicting graduates' evaluation scores.

Keywords: Evaluation, Faculty Members, Teaching Quality, Students

¹ - Assistant professors of Agricultural Extension and Education, Sari Agricultural Sciences and Natural Resources University, Sari, Iran

*- Corresponding author, Email: azizi.taher@gmail.com